

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Stephani Thevpoli Bened. F. Patric. Veneti,
Academicarum Contemplationum Lib. X**

Piccolomini, Francesco

[Basel], 1590

VD16 ZV 12463

An coeli Motus sit naturalis. Cap. 8.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12918

similis est. Sed Aristoteles secus sentiens de
deis, de rationibus, de modo intelligendi, ac
demum de compositione animæ; iure merito
de adnexis, & pendentibus ab his, secus sen-
tit, & secus loquitur. Rectè itaque cum Plato-
ne dixit Plotinus, animam cœli mouere in or-
bem; quia mentem imitatur, quæ in seipsam
conuertitur.

An Cœli motus sit naturalis.

CAP. VIII.

Quoniam cœli motus, & à natura, &
ab anima, & à mète pendet; propter
eà variis conditionibus est præditus,
variisque denominationibus deno-
tari potest. Primò cœli motus à natura pèdet;
à qua hoc recipit, vt cœlum sit natum ita mo-
ueri, & sit procliue ad illum motû; per quam
naturam, & facilitatem, siue propensionem,
motus ille naturalis dicitur: Vt verò ab effi-
ciente, & proximè mouente, pèdet ab anima;
à qua habet trāsitum ex vno in aliud, fluxum,
& operationem suę naturali inclinationi con-
gruentem; per quam animam motus ille ani-
marius nuncupatur: Remotè pendet à men-
te, tanquam à dirigente, & tanquam ab ea,
quam anima nititur pro facultate imitari; à
qua mente motus cœli habet, vt semper sit si-
bi consimilis, & æternus; vt in lib. de Regno
asseritur. Sic itaque in cœlo motus naturalis,
animarius, voluntarius, métalis, siue diuinus,
in

in idem veniunt; nec superuacanea, immò necessaria est ea principiorum subordinatio. Aristoteles etiam motum cœli, & à natura, & ab anima, & à mente prouenire affirmat; sed lógè secùs, ac id faciat Plato; cùm de natura, de anima, & de mente cœlorũ, secùs sentiat. Duplex præsertim in cœlo apparet motus, vn⁹ ab ortu in occasum, alter è contra ab occasu in ortum. Aristoteles hos esse motus duos in obliquum sibi oppositos, nedum censuit, sed etiam ratione comprobauit in 2. lib. de Cœlo; causamque attulit, cur eo duplici motu moueatur cœlum. Plato de eo agens, tanquam de re dubia, ancipitem nonnunquam se indicauit: dubitauit enim, num re vera Planetæ eo duplici motu mouerentur, vt est communis sententia; vel potius vnico mouerentur, & viderentur nobis duplici motu moueri, ob tardiorem quorundam orbium reuolutionem. Plato opinionem primam communiorem, & magis vulgarem censet; alteram iudicat veriorem: Ideo in Epinomide dixit, octauam sphæram nuncupari mundum supernum, & moueri ab ortu in occasum, cæterosque orbes secum trahere; vt hominibus pauca de iis scientibus videtur, &c. Sic vulgarem dixit esse eam sententiam; quòd primum mobile, secum trahat alia, quæ sint nata ex se moueri in oppositum. Insuper, prope calcem 7. de Legibus inquit. Non est, o viri optimi, vera hæc de Sole, & Luna, cæterisque stellis opinio, quòd vnquam pererrenta

sed contrà se res habet: eandem enim quoduis illorum viam, non multas, circumeundo peragit; quamuis videatur per multas ferri. Quod verò in eis velocissimum est, non rectè tardissimum, & contrà contrarium iudicamus, peccareque ita opinantes patet. Nam si in Olympico ludo, cursu certantes spectaremus; & velocissimum tardissimè, tardissimū velocissimè currere prædicaremus; laudibusque vicisse victum caneremus; non placerent, vt arbitror, laudes nostræ cursoribus. Nunc verò cum de Diis similiter peccemus, nonne ridiculi sumus; similiterque aberramus à recto? &c. Per hæc verba videtur indicare Plato, cœlos omnes ab ortu in occasum moueri: illū verò, quem iudicamus esse motum ab occasu in ortum, re vera motum non esse; sed solū retardationem quandam. In Timæo tamen asserit moueri duplici motu; & motum ab ortu, nuncupat motum identitatis; alterum, diuersitatis; adeò, vt manifestet vtramque sententiam posse defendi, & vtramque modo aliquo esse rationi consentaneā: nos autem de rebus dubiis nil certi decernere debemus, ne Platoni duci aduersemur. Quod autē dixit Plato de motu cœli in lib. de Regno, dum asseruit; Vniuersum hoc aliàs Deus ipse regit, agit, atque rotat; aliàs verò dimittit, cum mundi circuitus competentia sibi curricula temporis expleuerant. Mundus verò vltro, ac libero cum motu contrà reflectitur, &c. Hoc, inquam, &
alia

alia consimilia, quæ de alternatione motuum
cæli ibi dicuntur, allegoricè intelligi debent;
non autem, vt verba extrinsecùs significare vi-
dentur. Et proculdubio præclara mysteria mi-
ra arte solertibus ingeniis eo in loco latenter
indicantur; & præsertim ea, quæ pertinent ad
duplicem hominis ortum: quorum vnus est
corporis, & fit regnante Ioue, mundi commu-
ni Rege, per quem munera in vniuersum di-
stribuuntur: alter est animi; & fit regnate Sa-
turno, hoc est, contemplatione; per quem mo-
tu retrogrado animus, qui manauit à Deo, re-
dit in suum principium: quo secundo ortu dū
oriuntur homines, senes sunt; quoniam spiri-
talis & animarius homo, solū oritur sene-
sciente corpore: tunc enim solū anima ad
mentem, veræ vitæ principium, eleuatur. Sed
his prætermisis, quæ longam exposcerent ex-
plicationem, ne Platoni ea sub ænigmate præ-
ferenti aduersetur, eò reuertamur, vnde re-
cessimus. Manifestissimè proculdubiò moue-
tur cælū ab ortu in occasum, qui motus iure
merito motus totius nuncupari meretur: cum
nedum cælum, verū insuper elemēta quoq;
sub cælo posita, eodem motu moueantur: &
cū ita reuoluuntur, non rapiuntur à cælo,
vt est vulgaris sententia: sed per animam, vel
mundi, vel propriam reuoluuntur in orbem:
per animam mundi, motu totius; per propriā,
motu proprio: vel per Animam mundi, tan-
quam per ducem; per cæteras, vt per eas, quæ

ducem insequuntur; vt in Phædro docuit Plato. Hinc colligi potest conueniens ratio fluxus, & refluxus maris: ille enim proximè à natura, & ab anima eius prouenit; non à Luna, nec ab alio cœli orbe; nisi remotè, & ratione alicuius conuenientiae, & sympathiae aquæ cum orbe Lunæ: hic fluxus, & refluxus, non similiter in omnibus aquæ partibus recipitur; ratione diuersitatis, magnitudinis, figuræ, positionis, & consimilium. Peripatetici cum seculis sentiant de anima mundi; neque hanc, neque aliam conuenientem causam facile assignare possunt.

An terra moueatur in orbem.

CAP. IX.

 Vniam motus in orbem, & præsertim ille, qui est ab ortu in occasum, cæteris omnibus corporibus mundum primò constituentibus conuenit; videtur etiam rationi consentaneus, vt debeat conuenire terræ: & præsertim, quoniam motus ille nuncupatur motus totus; ideo singulis partibus competere debet. Accedit, quòd cum terra sit animata, & anima dicatur esse initium motus; necessarium esse videtur, vt terra quoque à sua anima moueatur. Hanc sententiam visus est protulisse Plato in Timæo, dum dixit; Terram autem altricem nostram, circa polum per vniuersam extensum alligatam, diei, noctisque effectricem, & culto-